

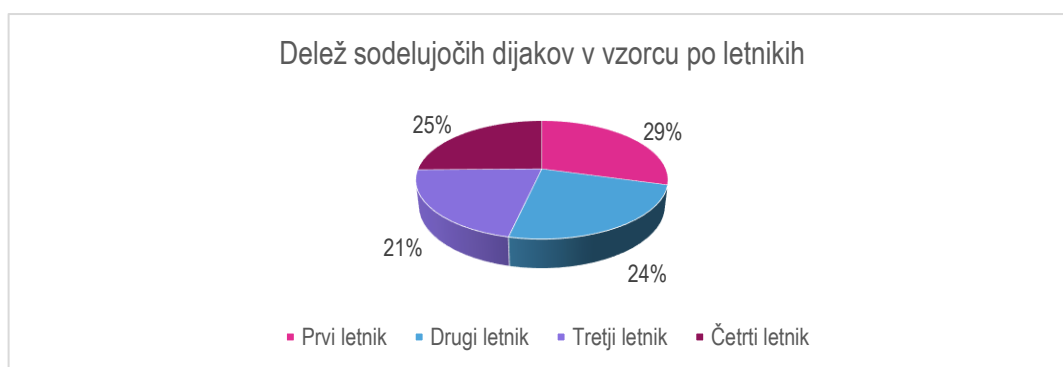
Analiza podatkov pridobljenih z anketo o vključenosti kamer med izvajanjem pouka na daljavo

Avtorica : Dr. Gordana Rostohar

Anketa je med dijaki in učitelji Gimnazije Brežice potekala v času od 10. do 16. decembra 2020, ločeno za dijake in ločeno za učitelje, zastavljena so jim bila različna vprašanja. Osrednje vprašanje, ki nas je zanimalo je bilo, zakaj kamere dijakov med izvajanjem pouka na daljavo pogostokrat niso priključene. Nismo se zadovoljili z razlagami, da temu botrujejo zgolj težave tehniške narave in domnevami, da se dijaki med poukom ukvarjajo z dejavnostmi, ki so jim v tistem trenutku zanimivejše, temveč smo želeli bolje raziskati ozadje tega problema. Govorimo o problemu, ker smo ga kot takega zaznali v pogovorih z več učitelji. Ker je bila anketa postavljena spletno, preko 1KA ankete in kot taka povsem anonimna, smo računali na resničnost in veljavnost z njo pridobljenih podatkov.

V anketi je sodelovalo 311 dijakov, kar predstavlja 81% vseh dijakov šole. Med sodelujočimi je bilo 30% dijakov in 70% dijakinj (3 niso označili spola), kar je dokaj skladno s strukturo po spolu populacije vseh dijakov na šoli.

Po letnikih je bilo število sodelujočih dijakov v vzorcu naslednje:

Grafikon št. 1: Delež sodelujočih dijakov v vzorcu po letnikih

V anketi za učitelje je sodelovalo 30 učiteljev oz. 83% vseh, ki so bili zaproseni za sodelovanje v anketi.

Dijake smo najprej zaprosili, da na 5 stopenjski lestvici od 1 - *Nikakor ne velja zame* do 5 - *Povsem velja zame* ocenijo deset trditev o pogojih doma za spremljanje pouka na daljavo ter njihovi aktivnosti pri tem, imeli pa so tudi možnost dopisati individualno oblikovan odgovor.

Tabela 1

Pogoji za spremljanje pouka na daljavo in aktivnost - dijaki

	Nikakor ne velja zame	Ne velja zame	Delno velja zame	Velja zame	Povsem velja zame
Doma imam zagotovljen primeren prostor za nemoteno spremljanje pouka.	1	9	28	101	172
	0%	3%	9%	32%	55%
Doma imam na voljo primerno IKT opremo za spremljanje pouka.	2	2	17	115	174
	1%	1%	5%	37%	56%
Ure pouka na daljavo aktivno spremljam in sledim razlagi učne snovi.	1	2	51	134	123
	0%	1%	16%	43%	40%
Kar se tiče spremljanja razlage učitelja pri pouku na daljavo, pri sebi ne opažam velikih sprememb v primerjavi s poukom v šoli.	15	42	118	94	41
	5%	14%	38%	30%	13%
Pri spremljanju pouka na daljavo me pogosto zmotijo drugi člani družine.	75	119	63	38	16
	24%	38%	20%	12%	5%
Pouka na daljavo pri posameznih urah večkrat ne spremljam aktivno, ker se pripravljam za druge predmete, pišem domače naloge, pripravljam se za ocenjevanje znanja in podobno.	56	131	80	34	9
	18%	42%	26%	11%	3%
Pri pouku na daljavo večkrat nisem aktiven/na, ker v tem času s sošolci/kami ali vrstniki igramo igrice, klepetamo na socialnih omrežjih in podobno.	151	105	38	14	3
	49%	34%	12%	5%	1%
Večkrat ne spremljam pouka na daljavo, ker so ure dolgočasne, se pa vedno prijavim na videokonference...	146	87	55	15	7
	47%	28%	18%	5%	2%
Večkrat se mi je že zgodilo, da me je učitelj/ica med uro na daljavo kaj vprašal/a, a nisem znal/a odgovoriti, ker pouka nisem spremljal/a.	112	128	55	15	1
	36%	41%	18%	5%	0%
Pouka na daljavo že nekaj časa ne spremljam aktivno, ker sem že nasičen/a z vsem.	176	81	35	11	6
	57%	26%	11%	4%	2%

Pod Drugo so dijaki zapisali: *odnosi med profesorji in razredom so sedaj slabši; delo na daljavo je prenaporno; pouk na daljavo je dokaj stresen; nimam iste motivacije in pisanje na daljavo mi sploh ne ustreza; testi so kup zmešnjave na daljavo; včasih težko spremljam saj je slaba povezava; pri izklopljeni kameri se počutim bolj sproščeno in lažje spremljam pouk; pouk spremljam preko telefona in je težje brati napisano snov na malem ekranu; zaradi celodnevne gledanja v ekran težko spremljam pouk; dlje spim; med poukom na daljavo izvem toliko znanja od profesorjev kot v živo; profesorji veliko govorijo o stresu, ki ga pouk na daljavo prinaša, a so oni tisti, ki nam povzročajo največ stresa; program Teams mi zmrzne, ko imamo vsi vključene kamere.*

Iz podatkov v Tabeli 1 torej lahko vidimo, da ima večina od v anketi sodelujočih dijakov doma zagotovljen primeren prostor za nemoteno spremljanje pouka, vseeno jih 20% občasno pri tem zmotijo drugi člani družine, pogosteje pa se to dogaja 17% v anketi sodelujočim dijakom.

Večina je zapisala, da razpolagajo doma tudi s primerno IKT opremo. Navkljub mnogim pozivom, predvsem razrednikov, naj dijaki povedo, če potrebujejo še kakšno IKT opremo, sta 2 dijaka vseeno zapisala, da te nimata. Samo ugibamo lahko o vzrokih, zakaj tega nista razkrila, saj bi jim na šoli pri tem zagotovo lahko pomagali (in jim še lahko pomagamo). Od različnih donatorjev (Lions klub Krško, TPV, NUMIP, T&T Aop ...) smo namreč pridobili kar nekaj rabljene, a solidne računalniške opreme, ki smo jo delili dijakom, ki so dosedaj izrazili potrebe, v ta namen smo pridobili tudi nekaj donacijskih sredstev.

Veseli nas lahko, da velika večina v anketi sodelujočih dijakov aktivno spremlja pouka na daljavo - 83% in da to vsaj delno velja še za nadaljnjih 16%. Malo manj kot polovica dijakov (43%) pri sebi ne opaža velikih sprememb glede spremljanja pouka na daljavo v primerjavi s poukom v šoli, za več kot tretjino to delno velja, približno petina dijakov pa te spremembe opaža in sklepamo lahko, da jim to povzroča dodatne težave pri učenju in učnem napredovanju.

18% dijakov se je zgodilo, da so bili med uro pouka na daljavo vprašani, a niso znali odgovoriti, ker pouka niso spremljali, 5% se je to očitno zgodilo večkrat.

Približno četrtnina dijakov se med urami občasno pripravlja za druge predmete, pišejo domače naloge in podobno, to pa večkrat oz. pogosteje velja za šestino dijakov. Malo več kot desetina dijakov v času pouka na daljavo klepeta z vrstniki po socialnih omrežjih, igra igrice in podobno, pri 6% se to dogaja pogosteje. Malo manj kot petini dijakov (18%) se ure pouka občasno zdijo dolgočasne, za 7% dijakov velja to kot razlog, da večkrat ne spremljajo pouka.

V nasprotju z nekaterimi medijsko razvpitimi naslovi različnih prispevkov v zadnjih tednih, se v naši anketi izkazuje, da »samo« za malo več desetino dijakov delno velja, da ne spremljajo pouka na daljavo, ker so nasičeni z vsem, velja oz. povsem pa to velja za 6% dijakov. Če na to pogledamo iz prizme posameznikov, moramo imeti v mislih vpliv tega na njihovo usvajanje in predelovanje učne snovi in posledično bi lahko pri teh posameznikih pričakovali tudi nižje učne rezultate, ko se bo preverjalo in ocenjevalo njihovo znanje.

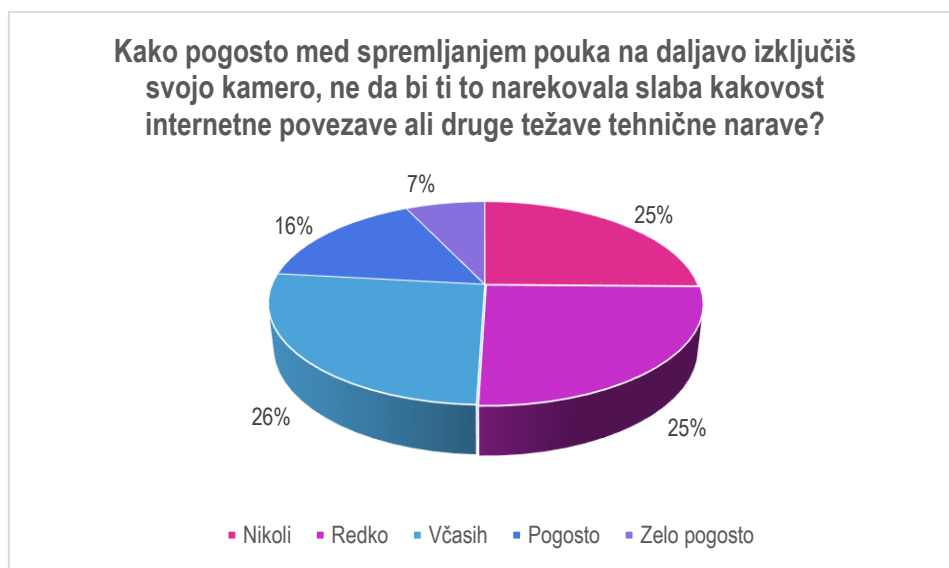
Odgovori na vprašanje, kako pogosto imajo dijaki pri spremljanju pouka na daljavo težave z internetno povezavo in težave podobne tem, ki jih rešujejo tako, da izključijo kamero, prikazani so v Grafikonu 2, nam kažejo, da se to občasno dogaja tretjini dijakov in pogosto nekaj več kot desetini dijakov, pri 5% vseh so tovrstne težave zelo pogoste.

Grafikon 2 : Prikaz pogostosti težav med poukom s povezavami

Problem nikakor zanemarljiv, vendar žal ni v naši moči, da bi ga lahko rešili, bilo pa bi primerno nasloviti Ministrstvo za izobraževanje in šport in jih ponovno spodbuditi k temu, da res aktivno pristopijo in poskušajo pri telekomunikacijskih ponudnikih izposlovati, da prednostne rešujejo takšne težave, urgentno ponudijo nove možnosti povezav in podobno. Veliko je bilo zamujenega v poletnih mesecih. Po prvem valu epidemije smo seveda pričakovali drugi val in kar vedeli smo, da bomo, ko nas doseže drugi, hladni val, verjetno za daljši čas prikovani pred ekrane. Še zdaleč ni dovolj, da so se načrtovali načrti A, B, C in tako naprej za organizacijski del izvajanja izobraževanja, razočarani smo lahko, da se na področju izboljševanja dostopnosti oz. pokritosti z internetom, ki je osnovni predpogoj za spremljanje pouka na daljavo, ni zgodilo praktično nič. Tako so nekateri dijaki (pa tudi učitelji) resnično diskriminirani.

Seveda pa nas je zanimalo tudi, kako pogosto dijaki svojo kamero izklučijo, ne da bi jim to narekovala tehnične težave.

Grafikon 3: Prikaz pogostosti izključevanja kamer brez povoda tehničnih težav

Iz Grafikona 3 je razvidno, da četrtnina dijakov nikoli ne izklopi kamere, če nima težav, četrtnina jih kamero v takšnih okoliščinah redko izklopi, približno četrtnina jih to stori včasih, pri zadnji četrtnini pa se to zgodi pogosto in zelo pogosto.

Razloge, ki so jih dijaki ob tem navedli, smo, glede na povezanost, z namenom večje jasnosti, razdelili v nekaj kategorij. Poleg težav s povezavami in navodil učiteljev so navajali, da želijo biti podobni drugim in lažje vključijo kamere, če jih imajo vključene tudi drugi, izstopa pa njihovo neprijetno počutje, če so na kameri ob tem, da želijo mnogi tudi varovati zasebnost svojega doma.

Organizacijsko tehniški razlogi:

ker živim v okoliščinah s slabo internetno povezavo, kamero pa pri večini pouka niti ne potrebujemo, ko pa jo potrebujemo, jo imam vklopljeno; ker je pri večini predmetov ne potrebujemo imeti, če nas profesor opozori, jo prižgem!; ker profesorji rečejo naj izklopimo ali pa jih sploh ne rabimo vklopit; program Teams mi zmrzne, če imamo vsi prižgane kamere; ker je nimamo vsi in ne vidim razloga zakaj bi jo morali imeti samo nekateri, če imamo vsi omogočeno to možnost; ker je veliko zunanjih dejavnikov, ki motijo moj pouk; počnem ne-šolske stvari; saj so učitelji rekli na začetku karantene, naj jih imamo prižgane in jih pri določenih učiteljih avtomatsko prižgem; pri

nekaterih predmetih učitelji dovolijo da imamo izklopljene kamere, ko učitelj reče naj kamero vklopimo, jo vedno vklopim, ko pa rečejo da kamer ne potrebujemo, in se tudi drugi izklopijo, pa jo izklopim.

Težnje biti podoben drugim:

ker jo imajo tudi vsi ostali ugasnjeno; verjamem, da nihče ne želi imeti prižgane kamere in tudi jaz ne; ker večina sošolcev naredi enako. menim, da nas večina z veseljem prižge kamero, a tega ne bomo naredili najverjetneje, če profesor tega posebej ne reče, saj nočemo biti edini s prižgano kamero, da nas vsi sošolci vidijo čez cel ekran. prav tako pa menim, da manjšina nas ne želi prižgati kamere zaradi negotovosti samopodobe, prostora v katerem živijo, ozadja in menim, da je v rokah nas vseh, ki teh težav nimamo, da ne izkoriščamo ugasnjenih kamer za nedelo (čeprav je tudi teh manj); ker naredim, kot večina.. če drugi nimajo tudi jaz nimam. če učitelj reče, ga upoštevam.

Težnje po varovanju zasebnosti:

sošolci tudi nimajo vključene kamere in pa mislim, da noben profesor ali sošolec ne rabi vedeti v kakšnih razmerah živim; ker jih večina v razredu izključi in si ne želim biti samo jaz izpostavljena.

Doživljanje neudobja, neprijetnosti:

ker mi je neudobno imeti prižgano kamero; ker se ne počutim lagodno; počutim se neprijetno; ne počutim se prijetno (2x); ker mi ni prijetno; nisem to odgovorila, a je ljudem zelo neprijetno; ne počutim se sproščeno vedoč, da me vsi lahko vidijo; kadar smo v šoli nas pri pouku v obraz gleda le učitelj in včasih me je strah, da bo v mojo sobo vstopil kdo od družinskih članov, ki kaj potrebuje; ker mi je neprijetno če me snema kamera; ker mi je čudno imet prižgano kamero; ker mi je neprijetno ter se mi zdi da jo je nepotrebno imeti prižgano; ker imam težave s kožo in se ne počutim prijetno brez ličil, ki pa jih doma ne nosim; ker ne bom js na kameri.

Vpliv na zbranost:

nam enostavno gre na smeh, ko se vidimo in smo posledično manj zbrani pri uri in manj delamo.

To, da so jim sošolci pomemben model, ki jih posnemajo v svojih ravnanjih nas seveda ne preseneča. Tudi razloge, da se ne počutijo prijetno pred kamero, je vsekakor potrebno razumeti in primerno upoštevati v luči razvojnega obdobja, v katerem so. Hkrati pa jih verjetno kaže tudi seznanjati s tem, da gre pri spremljanju pouka v bistvu za delovni proces, za neke vrste delovno okolje, ki je verjetno v vsaj določenih značilnostih precej podobno tistemu, ki bo del njihovega vsakdana na delovnih mestih enkrat v prihodnosti, kajti v prihodnjem desetletju se pričakuje razširitev dela na daljavo, razmah timskega sodelovanja na daljavo in podobno. Zato se je potrebno že danes naučiti, da je za »delo« potrebno biti primerno urejen (primerno oblečen, umit, počesan, vsekakor pa niso potrebna ličila...) in imeti, da delo sploh lahko zbrano poteka, tudi primerno urejen delovni prostor. Morda bi to lahko bila tema na eni od naslednjih razrednih ur.

In druga tema za razredno ure: sprejemanje samega sebe, takšnega kot si. Glede na vse vplive medijev na močno prenapihnjeno idealiziranje fizičnega izgleda, ter posledično pogostega nezadovoljstva mladih z lastno podobo, močno upam, da bodo v tem smislu osebnostno dozoreli in se v prihodnosti ne bodo predstavljali zgolj s svojimi Avatarji 😊, kot si tudi ne bi želela, da bi bili pri 30 mnogi že podobni izumetničenim klonom, kakršne lahko vsak dan spremljajo na ekranih in priljubljenih resničnostnih šovih. Dobiti morajo več iskrenih sporočil o tem, da so lepi ravno v svoji različnosti. Naša naloga je zato več narediti na sprejemanju mladih takih kot so, da bodo znali ceniti tako sebe kot druge ljudi glede na njihove lastnosti, prevzete vrednote in dejanja, ki jih izkazujejo in idealiziranje fizičnih podob ne bo toksično krojilo njihovih življenj.

V nadaljevanju smo dijakom navedli 10 razlogov, ki bi lahko pojasnjevali, zakaj med poukom na daljavo nimajo vključene kamere in jih zaprosili, da ocenijo, v koliko meri navedeni razlogi veljajo zanje.

Tabela 2

Razlogi, zakaj dijaki med poukom na daljavo nimajo vključene kamere - ocene dijakov

Razlogi, zakaj med poukom na daljavo nimajo vključene kamere	Nikoli ne velja zame	Ne velja zame	Občasno velja zame	Večkrat velja zame	Zelo pogosto velja zame
Med poukom na daljavo nimam vključene kamere, ker ne sledim pouku.	173 56%	111 36%	22 7%	2 1%	2 1%
Med poukom na daljavo večkrat ne vključim kamere, ker ne delam tistega, kar učitelj v tistem trenutku zahteva oz. pričakuje.	146 47%	115 37%	44 14%	2 1%	3 1%
Med poukom na daljavo večkrat nimam vključene kamere, ker se ukvarjam s čim drugim, kar ni povezano z uro, ki se izvaja.	130 42%	122 39%	51 16%	4 1%	3 1%
Med poukom na daljavo nimam vključene kamere zaradi slabe internetne povezave.	66 21%	86 28%	94 30%	41 13%	22 7%
Med poukom na daljavo pogosto nimam vključene kamere, ker mi je neprijetno biti izpostavljen/a, ne želim, da me drugi opazujejo na zaslonu...	41 13%	53 17%	81 26%	60 19%	75 24%
Med poukom na daljavo ne vključim kamere, ker ne želim razkriti zasebnosti svojega doma.	106 34%	96 31%	59 19%	22 7%	27 9%
Med poukom na daljavo nimam vključene kamere, da ne bi v obseg kamere zajel še drugih članov družine...	167 54%	73 24%	44 14%	16 5%	10 3%
Med poukom na daljavo ne vključim kamere, ker pogosto ne sedim za mizo, nimam pred seboj zvezkov, učbenikov...	213 69%	78 25%	13 4%	5 2%	1 0%
Med poukom na daljavo ne vključim kamere, ker se s sliko na ekranu počutim bolj izpostavljen, kot se počutim sicer med poukom v šoli.	54 17%	62 20%	73 24%	57 18%	63 20%
Če poteka delo v manjših skupinah nimam težav s tem, da vključim kamero, pred celim razredom pa mi je to zelo neprijetno.	71 23%	73 24%	83 27%	43 14%	38 12%

Sami pa so pod Drugo dopisali še naslednje razloge za to, da ne vključijo kamer: *noben profesor ne reče, da vključimo kamero; med poukom ne vključim kamere, ker noben profesor tega še ni zahteval; kamere nimamo vključenih, ker to od nas profesorji ne zahtevajo; teste bi mogli v šoli pisat k mene doma moti npr. pralni stroj k se spomnijo da ga bojo glih przglal ko js pism test, sosedje ko kosijo travo, ko mi hodjo v sobo zato ker ne najdejo očal itd. pol pa itak da se nmors skoncentrera in ocene padejo zard takega okolja; kamera mi ne dela na Teamsih; med poukom sem na telefonu, ampak poslušam in si vedno zapisujem; z oddajo nalog nimam težav.*

Ugotovimo lahko, da razlog, da dijaki med poukom nimajo vključene kamere, ker ne sledijo pouku, velja večkrat ali pogosto skupaj le za dva odstotka dijakov, pri 7% je to občasno. Skoraj šestina jih občasno ne dela tistega, kar učitelj od njih zahteva ali pričakuje, večkrat in pogosto pa je tako spet pri dveh odstotkih

dijakov. Nekaj več kot šestina dijakov ima kamero občasno izključeno, ker se ukvarjajo s čim drugim, kar ni povezano z uro, ponovno pa je to večkrat ali pogosto razlog pri dveh odstotkih dijakov.

Zelo zanimivo bi bilo to povezati s podatki o tem, koliko dijakov ne sledi pouku tudi takrat, ko ta poteka v živo, v šoli, vendar jih žal nimamo, sklepamo pa lahko, da bi ugotovili, da nikoli prav vsi dijaki, 100% ne spremljajo pouka, temveč jih nekaj ne sledi razlagi, ne pišejo si zapiskov, ne delajo nalog, ki naj bi jih delali in podobno. Ali je teh dijakov pri spremljanju pouka na daljavo sedaj več, pa lahko le predpostavljamo. Vsekakor imajo učitelji v razredu, ko neposredno bolj celovito opazujejo odzivanje dijakov, več možnosti, da takoj intervenirajo in dijake, ki so morda z mislimi odtavali drugam, spodbudijo k delu.

Da nimajo vključenih kamer zaradi slabe internetne povezave občasno velja za slabo tretjino dijakov, dijakov, večkrat se to zgodi 13% in zelo pogosto 7% dijakov. To se sklada z odgovori, ki so jih podali pri prejšnjem vprašanju.

Tudi pri tem vprašanju se je potrdilo, da nekateri dijaki med poukom na daljavo nimajo vključene kamere, ker jim je neprijetno da so izpostavljeni, ker ne želijo, da bi jih drugi opazovali na zaslonu... Za četrtno to velja občasno, za približno petino večkrat in za malo manj kot četrtno zelo pogosto. Če posplošimo, skoraj vsak drugi dijak ima težavo s tem. S sliko na ekranu se nekateri počutijo bolj izpostavljeni, kot se počutijo med poukom v šoli - za približno četrtno to velja občasno, za več kot tretjino dijakov pa to velja večkrat oz. zelo pogosto.

Za slabo petino dijakov občasno velja, da ne vključijo kamere, ker ne želijo razkriti zasebnosti svojega doma, za šestino dijakov pa to velja večkrat oz. zelo pogosto. Tako jih približno šestina občasno pazi, da ne bi v obseg kamere zajeli še drugih članov družine, pri 5% se to dogaja večkrat in za 3% dijakov zelo pogosto. To se zelo sklada z zgoraj že individualno navedenimi razlogi, ki so jih opisali sami.

Kako bi jim pri tem lahko pomagali? Kot prvo s sugeriranjem, da izklopijo možnost videti podobo samih sebe, da ne začnejo, namesto da bi spremljali pouk, opazovati svoj videz in kritično razmišljati o tem. Glede varovanja zasebnosti doma, jim lahko predlagamo, da nastavijo kot ozadje nekaj nevtralnega, bodisi iz predlog, ki so na platformah na voljo, bodisi z neko drugo izbrano nevtralno fotografijo. Morda tudi s tem, da kamere vsi vključijo na začetku in ob koncu ure, da se pozdravijo z učiteljem, vmes pa so priključeni le, če je zahteva dela takšna, da je to pomembno.

Zanimiv je podatek, da če poteka delo v manjših skupinah mnogi nimajo težav s tem, da vključijo kamero, pred celim razredom pa jim je to zelo neprijetno, kar se sklada tudi s pričevanjem več učiteljev, da ima med videokonferenčnim delom v manjših skupinah vključene kamere več dijakov. To velja občasno za nekaj več kot četrtno dijakov, večkrat oz. zelo pogosto pa velja za drugo četrtno sodelujočih dijakov. Lahko sklepamo, da se skoraj polovica dijakov počuti bolj »varno« v manjših skupinah.

Da bi se še bolj približali resnici, smo dijake zaprosili tudi, da ocenijo zakaj po njihovem mnenju, drugi dijaki med videokonferenčnim poukom izklopijo kamere, kateri od navedenih razlogov so po njihovem mnenju najbolj verjetni oz. blizu resnice. Izbrali so lahko več odgovorov.

V Tabeli 3 lahko vidimo potrditev že zgoraj navedenih predpostavk in sicer so od osmih navedenih razlag, kot tisto, ki je najbližje resnici, izbrali razlago, da je drugim dijakom neprijetno, da bi jih drugi opazovali na zaslonu (tako meni 65% dijakov), polovica jih meni, da zato, ker se počutijo bolj izpostavljeni kot v šoli, nekaj več kot polovica je izpostavila tudi razlog slabih internetnih povezav in drugih tehničnih težav, malo manj kot polovico dijakov je prepričala tudi razlaga, da se dijaki ukvarjajo s čim drugim, kar ni povezano z uro, ki se izvaja.

Tabela 3

Deleži dijakov, ki se strinjajo z resničnostjo razlogov za izključene kamere pri drugih

Razlogi za izključene kamere pri drugih	Delež dijakov, ki se strinjajo z resničnostjo razloga
Ker ne sledijo pouku.	35%
Ker ne delajo tistega, kar učitelj v tistem trenutku zahteva oz. pričakuje od njih.	39%
Ker se ukvarjajo s čim drugim, kar ni povezano z uro, ki se izvaja.	46%
Ker jim je neprijetno, da bi jih drugi opazovali na zaslonih...	65%
Ker bi v obseg kamere zajeli še druge člane družine...	15%
Ker se čutijo bolj izpostavljeni, kot se počutijo, kadar so v šoli.	50%
Zaradi slabe internetne povezave ali drugih tehničnih težav.	54%
Ker ne želijo razkriti zasebnosti svojega doma.	25%
Drugo:	5%

5 % dijakov je pri možnosti, da pod Drugo navedejo svoje razloge, ki po njihovo držijo za izključenost kamer pri drugih dijakih, navedlo naslednje (združili smo jih v več kategorij) -

Ker to ni zahtevano: *ker profesor tega ne zahteva; ker profesor ne zahteva vključene kamere; ker profesorji ne zahtevajo prižganih kamer; ker tega profesorji od nas ne zahtevajo, če pa to izrecno naročijo, pa jo vključimo vsi; če profesor ne da pobude, se ne bo noben s kamero prižgal, saj jih malo na to pomisli in bi potem bil edini izpostavljen čez cel zaslon; ker profesor ne reče da naj jo imamo prižgano; ker nekateri prof. rečejo, da ne rabimo kamere.*

Ker počnejo nekaj drugega - *ker igrajo igrice in so na klicu na discordu.*

Da se izognejo temu, da so tarča posmeha: *zaradi posmehovanja; ker jih sošolci slikajo/snemajo ali pa se jim smeji; ker nekateri dijaki slikajo druge dijake med uro če so priklopljeni.*

Drugo: *ker je brezpredmetno; za druge ne vem.*

Zanimivo je, da je na vprašanje »Koliko učiteljev, ki te poučujejo, vas spodbuja, da bi med poukom na daljavo imeli vključene kamere?« polovica dijakov odgovorila, da so to redki učitelji, nekaj manj kot tretjina jih je odgovorilo, da to velja za veliko učiteljev in šestina, da gre za večino učiteljev. Da to počnejo vsi učitelji, jih je odgovoril le en odstotek.

Dobljeni podatki so zanimivi. Zakaj zanimivi? Ker je bil na pedagoški konferenci kmalu po začetku izvajanja pouka na daljavo sprejet sklep, da naj učitelji dijake spodbujajo k temu, da vključijo kamere, z izjemo resnično slabih internetnih povezav, seveda. Razloge tistih učiteljev, ki se dogovora ne držijo, bi bilo zelo zanimivo slišati, zaenkrat bi o njih lahko le ugibali, kar pa ni namen te analize.

Za koliko učiteljev pa so v anketi sodelujoči dijaki zapisali, da večkrat poučujejo brez vključene kamere kljub temu, da nimajo tehničnih težav? Večina jih meni, da se to ne zgodi nikoli oz. da to velja za redke učitelje, šestina jih je zapisala, da to velja za veliko učiteljev, 5% da gre za večino učiteljev in 1%, da to velja za vse (?).

Zanimiva pa je tudi ugotovitev, da dijake v večini ne moti, če učitelji sami pri pouku na daljavo nimajo vključenih kamer. Nekaj več kot polovice dijakov to sploh ne moti, šestino jih moti malo, skoraj petini je vseeno. V bistvu je to, da učitelj izvaja pouk brez vključene kamere, moteče le za desetino v anketi sodelujočih dijakov, a morda le ni povsem zanemarljivo, saj gre skupno za približno en razred dijakov, ki jih to moti.

A ne glede na to, zanimalo nas je, kako to, da učitelji imajo vključene kamere oz. jih izključijo, vpliva na dijake in njihovo spremljanje pouka, motivacijo za delo...?

Tabela 4

Ocena vpliva dijakov na vključenost oz. izključenost kamer pri učiteljih

Trditve	Nikakor ne velja zame	Ne velja zame	Delno velja zame	Velja zame	Povsem velja zame
Če ima učitelj med poukom na daljavo izključeno kamero, sem manj motiviran/a za delo.	110 36%	94 30%	56 18%	38 12%	11 4%
Če ima učitelj med izvajanjem pouka na daljavo izključeno kamero, imam z njim slabši stik.	88 28%	95 31%	60 19%	44 14%	22 7%
Če ima učitelj vključeno kamero med izvajanjem pouka na daljavo imam boljšo komunikacijo z njim.	41 13%	52 17%	99 32%	86 28%	31 10%
Če ima učitelj med izvajanjem pouka na daljavo vključeno kamero, bolje sledim njegovi razlagi.	47 15%	73 24%	89 29%	59 19%	39 13%

Pod Drugo pa je bilo zapisano: *če ima profesor vključeno kamero, mi ni tako težko prižgati svojo; to, da ima učitelj izklopljeno kamero ali ne ne vpliva na moje učenje; pri pouku večina časa gledam v zvezek, učbenik ali pa deljeno razlago profesorja in ne v profesorja; če nas ima malo dijakov vključene kamere se bolj obremenjujem z izgledom in ne sledim dobro pouku; v zjutranjih urah, ko še na pol spim, bi raje ne imela vključene kamere; kamere niso potrebne tako za učence in profesorje; s4 uprašanje je čisto brez smisla tko al tko majo vsi razn(slo tist tak usi powerpointe itd.*

Približno šestina sodelujočih dijakov je navedla, da so manj motivirani za delo, če ima učitelj izključeno kamero, delno to velja še za slabo petino. Za malo več kot petino dijakov velja oz. povsem velja, da imajo ob izključeni učiteljevi kameri slabši stik z njim, za slabo petino pa, da to delno velja zanje.

Da imajo ob vključeni kameri boljšo komunikacijo z učiteljem povsem velja in velja za dobro tretjino vseh sodelujočih dijakov in delno velja za nekaj manj kot drugo tretjino dijakov. To se sklada tudi z deležem

dijakov, ki so zapisali, da ob tem bolje sledijo razlagi učitelja – za tretjino to velja in povsem velja, delno pa velja za naslednjo slabo tretjin vseh.. Nasploh lahko rečemo, da imajo vključene kamere učiteljev bolj pozitiven vpliv in škoda bi bilo, ne izkoristiti ga, kadar je to mogoče.

42 dijakov je ob koncu ankete podalo še naslednja individualna mnenja, združena so v nekaj kategorij, med katerimi so predvsem zanimivi predlogi nekaterih organizacijskih prijemov in bodo predvsem zanimivi za učitelje.

Razlage stanja:

menim da nekateri, tako učenci kot učitelji ne znajo opravljati z nekaterim internetnim orodjem, zato je lahko tudi to razlog za manjšo pozornost pri pouku; če učitelj nima vključene kamere, je to zato, ker nam deli ekran; moje spremljanje pouka je zelo odvisno od predmeta do predmeta.

Organizacijske pobude:

mislim, da bi bilo prav da bi profesorji bolj spodbujali da imamo dijaki vključene kamere, saj nas ima večina to možnost; zdi se mi, da če nimamo kamer prižganih nismo tako povezani in res je tudi, da nam da to priložnost, da naredim kaj takšnega česar ni povezano z uro, čeprav ni prav; zdi se mi prav, da profesorji od nas zahtevajo da si vključimo kamere, čeprav seveda tudi meni kdaj ne ustreza, da se izpostavljam; mislim, da bi kamere morali imeti vključeno vsi, ali pa noben; menim, da bi morali profesorji vključevanje kamer bolj spodbujati, oz. zahtevati, v primeru, da se tega nekdo izogiba pa dijaku zapisati neopravičeno uro. primerno opremo šole in druge organizacije ponujajo in omogočajo že od marca. menim, da če nekdo ne zmore pridobiti opreme sam, bi mu jo do sedaj že omogočil kdo drug, tako da menim, da sedaj dijaki uporabljajo le še izgovore za ne delo, nimajo pa dejanskih težav; mogoče to, da bi bilo prav da imamo vsi ves čas nazgane kamere; naj profesor zahteva naj imajo vsi kamere ali pa nihče in izgovori ki jih majo dijaki da jim ne dela mikrofona ali zvočnik je laž. bolj sem motivirana da naredim domačo nalogo če je v dodeljenih nalogah; bila bi vesela, če bi vse ure potekale na Teamsih, ne pa da nam nekateri učitelji pošiljajo gesla za zoom. zoom je nepraktičen in samo preklapljati moramo med aplikacijami; prilagoditev mature!; menim, da bi odločitev o tem, ali imamo prižgane kamere med poukom, ko ne poteka ocenjevanje, morala biti naša odločitev; mislim, da če učitelj reče da moramo prižgati kamero, to velja za vse in ni pošteno, če nas nekaj prižge ostali pa ne rabijo, velikokrat je izgovor da na računalniku nimajo kamere a je rešitev v tem da gredo na telefon. ali pa da pri nekaterih predmetih uporabijo za izgovor da nimajo kamere na računalniku, pri drugih predmetih jih pa imajo. zdi se mi pošteno, da če učitelj prosi, da prižgemo kamero vsi ne pa da nas ima samo 5; menim, da bi lahko obvezna udeležba pouka s prižgano kamero spodbudila dijake k sodelovanju in bolj aktivnem spremljanju pouka. vključene kamere vseh dijakov, bi zame zmanjšale občutek neprijetnosti in izpostavljenosti. predlagala bi večjo vztrajnost in zahtevo profesorjev, pri uporabi kamer s strani vseh dijakov in ne le nekaterih; kamere od dijakov ne bi smele biti zahtevane ves čas pouka. odgovornost je na nas samih da spremljamo pouk. osebno mi je lažje slediti brez kamere.

Motnje, do katerih prihaja:

zadnje čase moti mene kot nekatere vrstnike da prihaja do izključevanja mikrofonov medtem ko ta oseba odgovarja, metanje iz mitinga; moti me, da pri čisto nobenem profesorju ne rabimo kamer, saj veliko dijakov ne dela tega kar bi morali, komunikacija je dosti slabša; včasih imam kakšno težavo z mikrofonom in ko učitelj pokliče, se ne morem oglasiti, in hitro pride do sklepa da nisem prisotna/ne spremljam pouka. velikokrat se je potem po uri potrebno opravičiti in na koncu vse skupaj deluje kot en kup izgovorov; izvajanje pouka bi bilo lažje in učinkovitejše s prižgano

kamero a tudi razumem dijake zakaj tega ne želijo. izpostavljen si veliko bolj, kot pa pri klasičnem pouku; neprijetno mi je, če sem redka med sošolci in sošolkami, ki imam prižgano kamero, ko profesorji to naročijo;

Ocene stanja:

profesorji so v tem delu na daljavo zelo potrpežljivi in pomagajo, če je to potrebno. res je, da tudi mi moramo biti potrpežljivi in strpni do njih; moti me, da pri čisto nobenem profesorju ne rabimo kamer, saj veliko dijakov ne dela tega kar bi morali, komunikacija je dosti slabša; kamere bi vse samo poslabšale, že tako smo v neprijetni situaciji; pri šolskih urah imam včasih slabo internetno povezavo tudi brez kamere in pouku slabše sledim, ker mi govor profesorja/profesorice stalno prekinja. zdi se mi, da pri komuniciranju s profesorji nismo tako zgovorni, ker se ne radi izpostavljamo pri urah na daljavo; pri geo, zgo, fiz, mat, bio, nem, vse super ker se učitelji dejansko potrudijo in je skoraj isto kot v razredu predvsem pri slovenščini pa samo razlaga in nihče nima pojma, zato je takrat super delat kej u mes pa sam poslušat da pokliče tvoje ime da ji pol neki filozofiraš tam, ni problemov z prisotnostjo pri predmetih katerih učitelji znajo učiti in so vredni spoštovanja geo, zgo,mat,fiz,bio,nem; ne rabite forsirat kamer, ker nikomur ne pomagajo; večina profesorjev večino časa deli ekran, da bi mi lahko sledili snovi, kar pomeni, da jih sploh ne moremo videti, tudi če imajo vklopljene kamere. isto velja tudi za učence. če profesor deli ekran, se ne moremo videti. nekateri zahtevajo, da imamo kamere vklopljene le na začetku ure, drugi pa so tudi preveč strogi in netolerantni do učencev, ki ne morejo imeti vklopljenih kamer zaradi tehničnih težav. občutek imam, kot da se učenci počutijo veliko bolj izpostavljeni kot v šolskih klopeh; menim, da za sledenje pouka kamera ni potrebna, kajti tudi v šoli, tisti ki noče spremljati, ne bo; menim, da preveč profesorjev pričakuje, da bomo imeli dijaki prižgane kamere. dijak se počuti nesvobodno, kot da ga profesor želi kontrolirati in s tem mu jemlje svobodo v njihovem lastnem domu. če je dijak lačen, se bo vsak profesor zagotovo oglasil in dijaku prepovedal, da bo jedel- v svojem lastnem domu. veliko profesorjev se vede, da je pouk od doma enak kot pouk v šoli in tako zahtevajo da smo 200% prisotni pri urah, vedno na kameri- kaj pa če kdo od domačih kaj potrebuje? neumnost. razumem, da vsak profesor pričakuje, da bodo njegovi dijaki spremljali pouk, vendar da bi dijaki morali mirno sedeti na stolih in biti na kameri, je nerealno in nerazumno; med poukom pogosto nimam vključene kamere, ker je kamera zelo slaba, ne vem pa zakaj je tako; menim da pouk poteka brezhibno, vmes so pa le redki, k pouka ne spremljajo.

In zdaj k analizi odgovorov, ki so jih v anketi podali učitelji. Učitelje smo najprej povprašali, kako se strinjajo z nekaterimi trditvami glede vpliva vključenosti oz. izključenosti kamer dijakov na njihovo motivacijo, na stik, ki ga imajo z dijaki, medsebojno komunikacijo in podobno. Zaprošeni so bili, da svoje strinjanje z posameznimi trditvami ocenijo na 5-stopenjski lestvici od *Nikakor se ne strinjam* do *Povsem se strinjam*.

Iz podatkov, zapisanih v Tabeli 5, vidimo, da večina učiteljev navaja, da so bolj motivirani za delo (12 se jih strinja s tem in 7 povsem strinja) in imajo z dijaki boljši stik (12 se jih strinja in 16 povsem strinja), če imajo ti med poukom vključene kamere. 9 učiteljev večji motiviranosti ob vključenosti kamer ne namenja pomena oz. jim je glede tega vseeno. Večina učiteljev se strinja oz. povsem strinja s tem, da je ob vključenih kamerah dijakov njihova medsebojna komunikacija bogatejša.

S tem, da ob vključenih kamerah dijakov, lahko sproti veliko razberejo iz njihove nebesedne govorice in tako lažje usmerjajo svoje poučevanje, kaj dodatno razložijo in podobno se strinja 11 učiteljev, 14 pa se jih povsem strinja s tem. Posebej je velja omeniti, da se 5 učiteljev s tem ne strinja. Večina učiteljev je ob vključenih kamerah dijakov bolj prepričana v to, da dijaki spremljajo razlago, izvajajo podane naloge in podobno, (s tem se jih strinja 13 in povsem strinja 14).

Tabela 5

Vpliv vključenosti oz. izključenosti kamer dijakov na učitelja

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Vseeno mi je	Strinjam se	Povsem se strinjam
Kadar imajo dijaki pri izvajanju pouka na daljavo vključene kamere, sem bolj motiviran/a za delo z njimi.	1 3%	1 3%	9 30%	12 40%	7 23%
Kadar imajo dijaki pri izvajanju pouka na daljavo vključene kamere, imam z njimi boljši stik.	0 0%	1 3%	1 3%	12 40%	16 53%
Kadar imajo dijaki pri izvajanju pouka na daljavo vključene kamere, je naša medsebojna komunikacija bogatejša.	0 0%	1 3%	2 7%	17 57%	10 33%
Kadar imajo dijaki pri izvajanju pouka na daljavo vključene kamere, lahko sproti veliko razberem iz njihove nebesedne govornice in tako lažje usmerjam svoje poučevanje, kaj dodatno razložim in podobno.	0 0%	5 17%	0 0%	11 37%	14 47%
Kadar imajo dijaki pri izvajanju pouka na daljavo vključene kamere, sem bolj prepričan/a v to, da res spremljajo razlago, izvajajo podane naloge in podobno.	0 0%	3 10%	0 0%	13 43%	14 47%

3 učitelje zelo moti, če dijaki nimajo vključenih kamer, 12 jih moti, dvema je vseeno, 10 jih moti le malo, 1 sploh ne moti, 2 učitelja od sodelujočih v anketi pa na to sploh nista odgovorila.

Učitelji so podali svoje ocene tudi k podanih trditvam, ki bi lahko pojasnjevale izključenost kamer pri dijakih. Odgovore vidimo v Tabeli 6.

Večina učiteljev 21 učiteljev se strinja s trditvijo, da kadar dijaki med poukom nimajo vključenih kamer, niso prepričani ali sledijo pouku, a hkrati izključenost kamer dijakov za več kot polovico učiteljev ni znak, da dijaki ne želijo biti aktivni pri pouku, se jih je pa s tem strinjalo 8. Skoraj polovica jih ne meni, da bi se dijaki takrat, ko izključijo kamere, ukvarjali s čim drugim, kar ni povezano z uro, ki se izvaja, jih pa tako razmišlja tretjina.

Kadar dijaki med poukom ne vključijo kamer, 14 učiteljev sklepa na to, da imajo verjetno slabo internetno povezavo in je njihova kamera izključena iz tega razloga, 13 pa se jih ne razmišlja tako.

Več kot polovica učiteljev sklepa o tem, da dijaki ne vključijo svoje kamere, ker jim je neprijetno izpostaviti se, npr. imajo težave s sprejemanjem svojega izgleda na zaslonu in podobno in glede na podatke, dobljene pri dijakih, imajo kar prav. Zelo podobni so deleži pri sklepanju o tem, da dijaki ne vključijo kamer, ker tako varujejo zasebnost svojih domov.

Tabela 6

Razlogi za izključenost kamer pri dijakih – ocene učiteljev

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Vseeno mi je	Strinjam se	Povsem se strinjam
Kadar dijaki med poukom nimajo vključenih kamer, nisem prepričan/a ali sledijo pouku.	0 0%	5 17%	1 3%	21 70%	3 10%
Kadar dijaki med poukom ne vključijo kamer, je to zame znak, da ne želijo biti aktivni pri pouku.	2 7%	16 53%	4 13%	8 27%	0 0%
Kadar dijaki med poukom ne vključijo kamer, sem prepričan/a, da se ukvarjajo s čim drugim, kar ni povezano z uro, ki se izvaja.	0 0%	14 47%	6 20%	8 27%	2 7%
Kadar dijaki med poukom ne vključijo kamer, sklepam na to, da imajo verjetno slabo internetno povezavo in je njihova kamera izključena iz tega razloga.	1 3%	12 40%	3 10%	14 47%	0 0%
Kadar dijaki med poukom nimajo vključenih kamer, sklepam, da jim je neprijetno izpostaviti se, npr. imajo težave s sprejemanjem svojega izgleda na zaslonu in podobno.	0 0%	10 33%	1 3%	18 60%	1 3%
Kadar dijaki med poukom ne želijo vključiti kamer, sklepam, da ne želijo razkriti zasebnosti svojega doma.	0 0%	9 30%	2 7%	18 60%	1 3%
Kadar dijaki med poukom ne želijo vključiti kamer, sklepam, da to ne storijo, ker nimajo primerne prostora za delo; ker bi v obseg kamere zajeli še druge člane družine in podobno.	1 4%	9 32%	3 11%	15 54%	0 0%
	0 0%	3 33%	0 0%	3 33%	3 33%

Pod Drugo je eden od učiteljev zapisal: *četudi imajo vključeno kamero, se jih med deljenjem zaslona ne vidi.*

Učitelji so bili povprašani, na kaj največkrat pomislijo ob izključenih kamerah in izbrali so lahko en odgovor med navedenimi. 7 učiteljev ni prepričan ali dijaki sledijo pouku, enako število učiteljev pomisli na to, da je dijakom neprijetno izpostaviti se, da imajo težave s sprejemanjem svojega izgleda na zaslonu in podobno. 5 učiteljev ob tem pomisli, da se dijaki ukvarjajo s čim drugim, kar ni povezano z uro, ki se izvaja. Desetina v anketi sodelujočih učiteljev meni, da dijaki ne želijo biti aktivni pri pouku, enako število pa na to, da dijaki ne želijo razkriti zasebnosti svojega doma. Samo eden od učiteljev je izbral kot najbolj možno razlago za izključenost kamer pri dijakih slabo internetno povezavo in eden neprimeren prostor za delo; v obseg kamere bi zajeli še druge člane družine in podobno.

Trije učitelji pa so ob vprašanju na kaj pomislijo ob izključenih kamerah individualno zapisali: *na naš dogovor, da kamere zaradi boljšega delovanja ne rabijo biti vključene, razen, če to zahtevamo; odvisno od dijaka do dijaka; vključena kamera lahko zniža koncentracijo pri reševanju nalog.*

Učitelje smo povprašali tudi, kako pogosto sami, med izvajanjem pouka na daljavo, izključijo svojo kamero, ne da bi jim to narekovala slaba kakovost internetne povezave ali druge težave tehnične narave. 2 učitelja sta odgovorila, da to storita zelo pogosto in 2 pogosto, 3 to naredijo včasih, 4 redko, 19 pa nikoli.

Tisti, ki so odgovorili pogosto ali zelo pogosto, so to pojasnili tako: *kamere vključimo vsi na začetku ure, nato pa jih izključimo oz. vključimo nazaj po potrebi - oz. v tistih oddelkih, ki so manj motivirani za delo. vedno imam vključeno kamero pri ustnem spraševanju; ko delim zaslon, kamera ni več merodajna; glede na to, da dijakom ni ljubo imeti kamero prižgano, pri tem ne vztrajam glede njih (ne zahtevam prižganih kamer). njihovo sodelovanje lahko dobro ocenim tudi glede na hitrost in ustreznost odzivanja. ker veliko delim zaslon, se tudi moja slika ne zdi tako pomembna. :); zaradi konstantne delitve zaslona z namenom zapisov snovi in razlage. v tem primeru tudi dijaki ne vidijo slike kamere ampak moj zaslon.*

Pri izvajanju pouka na daljavo imata sicer 2 učitelja pogosto težave z internetno povezavo in jih rešujeta tako, da izključita kamero, 8 učiteljev včasih, 10 redko in enako število nikoli.

25 učiteljev se strinja s tem, da bi za komunikacijo preko videokonferenc uveljavili pravila bontona, ki bi zahtevala tudi vključenost kamer vseh udeležencev, z izjemo, če pride do tehničnih težav, 5 pa jih temu nasprotuje.

Ti so kot razloge navedli: *to je odvisno od predmeta in narave dela, zato bi se moral dogovor skleniti pri vsakem predmetu posebej; potem bi morala veljati ista pravila bontona na naših konferencah, saj ima veliko profesorjev izključeno kamero; moj odgovor je da in ne. nadzorne kamere po trgovinah, na javnih mestih, itd. mi vedno vzbujajo neprijetne občutke stalnega nadzora; ker nimamo na voljo prostorov, kjer bi bili v času konference lahko sami, včasih pa nam preprosto po opravljenem pouku odgovarja, da samo sproščeno poslušamo in se ne obremenjujemo še z izgledom, ko pa je treba biti aktiven, pa si kamero seveda lahko vklopimo; mislim, da je vključenost kamer na začetku in ob koncu ure zadostna. ni potrebno, da so vse kamere prižgane celo šolsko uro. Eden od učiteljev pa je opozoril, da izjema tehnične težave morda ni edina težava.*

Tudi učitelji so bili pozvani, da ob koncu ankete zapišejo še kakšno mnenje, pripombo glede obravnavane tematike.

Takšnih mnenj je bilo šest, navedena so tukaj: *sama imam težave s povezavo takoj, ko se vsi dijaki vključijo s kamero - zamrzne slika ustavi se zvok...zdi se mi nemogoče, da bi delala na tak način, tehnično neizvedljivo. pri številnih dijakih je povezava problem, sploh tam kjer ni optike; pri matematiki se preko kamer pozdravimo na začetku ure za nekaj sekund, potem ugasnemo, da zmanjšamo internetni promet. med deljenjem zaslona mi je pa pomembno, da so dijaki zvočno odzivni; zanimiva in pomembna tema, ki jo že tako imam namen izpostaviti na naslednji razredni uri, ugotavljam, da učitelje izključenost kamer moti zelo različno (nekatero zelo, nekatere očitno nič); pri izvajanju z delitvijo zaslona, kjer se sproti zapisuje kot na tablo je problem spremljati hkrati tudi slike kamer. praktično je nemogoče opravljati oboje hkrati na enem računalniku in tudi fizično je zelo naporno oboje spremljati, da bi videl kaj počnejo med razlago; na mojo zahtevo dijaki vedno vključijo kamere. s tem nimam težav. če to ni zahtevano, dijaki lahko to naredijo po želji in to ne jemljem kot nekorektno prisostvovanje. ne čutim potrebe, da bi bilo to kje zapisano.*

ZAKLJUČEK

Ker je bil vzorec v anketi sodelujočih dijakov in učiteljev zelo velik, lahko pridobljenim podatkom zaupamo. Ugotovimo lahko, da ima večina dijakov doma zagotovljen primer prostor in IKT opremo za spremljanje pouka in pouk aktivno spremlja. Nekaj manj kot polovica v anketi sodelujočih dijakov pri sebi ne opaža velikih sprememb glede spremljanja pouka na daljavo, v primerjavi s poukom v živo, petina dijakov pa spremembe opaža. Desetina je takšnih, ki med poukom tudi klepetajo s sošolci po socialnih omrežjih, igrajo igrice in podobno, četrtnina se jih občasno pripravlja na druge predmete... a verjetno je tako tudi pri pouku v živo, da vsi pouku ne sledijo vedno 100%.

Da bi pouk na daljavo bolj približali pouku v živo, ki ga vsi tako zelo pogrešamo, bi moral potekati tako, da bi omogočal čim več stika. To bi prispevalo k večji motiviranosti vseh deležnikov, boljši medsebojni

komunikaciji in tako dalje, a upoštevati moramo dejstva, da se pojavljajo občasne težave z internetnimi povezavami pri tretjini dijakov, pri desetini so te celo pogoste, imajo pa jih tudi posamezni učitelji. Vendar to ni glavni razlog za to, da kamere večkrat ostajajo izključene.

Kar 43% dijakov je namreč navedlo, da kamere pogosto oz. zelo pogosto izključijo, ker jim je neprijetno, ker ne želijo, da jih drugi opazujejo na ekranu, za četrtno pa to velja občasno. Tudi pri navajanju razlogov za izključenost kamer pri drugih, se je ta razlog izkazal kot zelo prepričljiv, kar 65% dijakov se je strinjalo z njim. Dijaki kamere izključijo tudi zato, ker varujejo zasebnost svojih domov (šestina dijakov), polovica dijakov se počuti s podobo na ekranu bolj izpostavljenih kot pri poku v šoli...Pri tem ne smemo pozabiti pripomb, ki so se pojavile, da se nekateri smejiijo podobam sošolcev na ekranih, da jih fotografirajo in podobno. Upam, da pri tem ne gre za obliko medvrstniškega nasilja, vsekakor moramo biti na to pozorni in to še podrobneje raziskati.

Ker je kar tretjina dijakov navedla, da ima boljše komunikacijo z učitelji, kadar imajo ti vključeno kamero in jih ob vključenih kamerah tretjina tudi bolje sledi razlagi, ni nepomembno, kako ravnaajo učitelji.

Morda bi se res lahko dogovorili za nekaj pravil in se jih za spremembo tudi vsi držali. O njih moramo seveda še razmisliti in se pogovoriti, predlagam, da razredniki začnejo s pogovori o tem na razrednih urah.

Osebno menim, da pravila bontona zahtevajo vključeno kamero vseh vsaj na začetku in na koncu šolske ure, ko se ob vključitvi v videokonferenco oz. izključitvi iz videokonference, pozdravijo. Od dijakov bi morali zahtevati, da to naredijo sami od sebe, ne da jih je potrebno čakati, opozarjati in podobno, saj se s tem izgublja dragoceni čas.

Vsem dijakom bi predlagala, da si namestijo kot ozadja nevtralne predloge ali fotografije, s tem bodo lahko vsi ohranili zasebnost svojih domov. Tisti, ki jih obremenjuje njihova podoba na ekranu, naj izključijo možnost, da jo vidijo.

Nenazadnje pa je potrebno spregovoriti tudi o »utrujenosti od Zooma« (Zoom fatigue v angl.), o kateri v zadnjem času psihologi veliko pišejo v mednarodnih strokovnih revijah. Če imamo v mislih namreč izčrpanost od dolgih ur preživetih ob različnih aplikacijah za videokonference, potem dejstvo, da so kamere namerno izključene med tistimi urami, kjer komuniciranje preko obrazne mimike ni tako pomembno, sploh ni tako slabo. Zakaj pri tej utrujenosti od Zooma in podobnih spletnih aplikacij sploh gre? Pri uporabi aplikacij kot so Zoom, Skype, Teams, Viber... tudi pri tistih, ki imajo zelo dobro internetno povezavo, prihaja do kratkega zamika med glasom in sliko, kar vpliva na zaznavanje. Čeprav gre za zelo kratke zamike, morda dolge le milisekundo, možgani uporabnika to zaznajo kot težavo in jo skušajo premagati ter ohraniti sinhronizacijo gibov in govora človeka, ki ga spremljajo na zaslonu. Če takšno spremljanje traja dalj časa, je to seveda zelo izčrpavajoče. Dodatno težavo pri zaznavanju povzroča to, da uporabnik ne vidi celotnega telesa »sogovornika«, s tem pa ne zaznava vse njegove mimike; pa tudi obrazi na ekranu niso v naravni velikosti. Na računalnikih pa so seveda še drugi motilci – vključena socialna omrežja, nova elektronska sporočila, ...kar možganom nalaga še več dela. Če torej videokonferenco takrat, ko lahko, »spremenimo v avdiokonferenco«, zmanjšamo možnosti, da prihaja do te vrste izčrpanosti.

Modro bi torej bilo natančneje določiti, kje je vključenost kamer vseh udeležencev nujna, ker to zahteva pouk, kateri so predmeti, kjer je to pomembneje in pri katerih predmetih ali načinih izvajanja pouka to ni tako pomembno npr. če poteka cela ura preko ppt predstavitve, nikakor pa ne pri nobeni uri izpustiti pozdravljanja na začetku in ob koncu ure ob vključenih kamerah kot pomemben del »poslovnega komuniciranja«.

Še enkrat najlepša hvala vsem, ki ste s sodelovanjem v anketi prispevali, da lahko razkrivamo številna vprašanja, ki so se nam zastavljala. Veselim se že razprave, ki jo bo pričujoča analiza podatkov spodbudila.

V januarju 2021,

Dr, Gordana Rostohar